

POSTANOWIENIE

29 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 maja 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J.S. i D.S.

przeciwko Bankowi w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z 11 października 2023 r., I ACa 569/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża stronę pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 11 października 2023 r. (sygn. akt I ACa 569/23), pełnomocnik pozwanego Banku w W., oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. wskazując na istnienie istotnych zagadnień prawnych oraz potrzebę wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, tj. art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, art. 65 k.c., art. 354 k.c., art. 358 § 2 k.c., art. 385¹ § 1 i 2 k.c., art. 385² k.c., art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, a także art. 189 k.p.c.

Skarżący sformułował trzy zagadnienia prawne, dotyczące: (1) skutków uznania za abuzywne klauzul spreadowych nieokreślających głównego przedmiotu umowy, przy jednoczesnym braku abuzywności klauzul ryzyka walutowego, (2) możliwości zastosowania stawki referencyjnej WIBOR po wyeliminowaniu mechanizmu indeksacyjnego, (3) wpływu art. 69 ust. 3 Prawa bankowego na charakter kredytu indeksowanego lub denominowanego.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach

wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl. oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22, niepubl.).

Z kolei – jak wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego – skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl. i z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). W świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, gdy jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1

k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania (pytań) do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenie się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia dyspozycji wskazanego przepisu (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Wskazuje się na konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.).

Zagadnienia przedstawione przez skarżącego, jak również wskazane przez niego przepisy prawa, były już przedmiotem licznych i wyczerpujących wypowiedzi orzeczniczych Sądu Najwyższego nie tylko na etapie przedsądu, ale również w ramach merytorycznego rozpoznania skarg kasacyjnych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W szczególności należy zwrócić uwagę, że w postanowieniu z 14 maja 2025 r., I CSK 3378/23, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej także pozwanego banku opartej na tożsamych podstawach, wskazując, że zagadnienia te nie mają charakteru nowości, a ich ponowne przedstawienie nie spełnia przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., wobec ich wcześniejszego, utrwalonego rozstrzygnięcia w orzecznictwie. W sprawie tej skarżący również powoływał się na te same regulacje prawne, a także formułował zagadnienia prawne tożsame z niniejszymi. Podniesiona problematyka nie stanowi zatem *novum*. W tym zakresie warto odwołać się do uzasadnienia powołanego postanowienia, w którym zagadnienia te i regulacje zostały już szczegółowo przeanalizowane.

W odniesieniu do pierwszego zagadnienia, Sąd Najwyższy po pewnych wahaniach obecnie konsekwentnie przyjmuje, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule, a zatem także klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego

z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, nr 12, poz. 115 i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2025 r., I CSK 839/24, niepubl.). Stanowisko to jest zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, ECLI:EU:C:2014:282, z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Matei, ECLI:EU:C:2015:127, z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove, ECLI:EU:C:2015:262, z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in. ECLI:EU:C:2017:703). Za takie uznaje się postanowienia określające klauzule ryzyka walutowego. Nie podlegają one kontroli pod względem abuzywności, o ile są sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie klauzul przeliczeniowych za abuzywne może prowadzić do uznania całej umowy za nieważną, jeżeli nie jest możliwe jej dalsze obowiązywanie bez tych postanowień (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Zastąpienie niedozwolonego postanowienia możliwe jest wyłącznie w razie łącznego spełnienia trzech przesłanek wskazanych w uzasadnieniu powyższej uchwały.

W zakresie drugiego zagadnienia, orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (m.in. wyroki: z 3 października 2019 r., C-260/18, ECLI:EU:C:2019;819, z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, ECLI:EU:C:2021:341 i z 16 marca 2023 r., C-6/22, ECLI:EU:C:2023:216) oraz Sądu Najwyższego (m.in. wyroki z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, niepubl. i z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45) wykluczają możliwość zastąpienia klauzul abuzywnych stawką referencyjną WIBOR, jeżeli nie wynika to z przepisów prawa ani z wyraźnej zgody konsumenta. W odniesieniu do trzeciego zagadnienia, Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach (zob. m.in. wyroki: z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl. i z 25 maja 2023 r., II CSKP 1311/22, niepubl.) wskazał, że możliwość spłaty kredytu w walucie obcej, przewidziana w art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, nie przesądza o walutowym charakterze kredytu. Kredyt indeksowany lub denominowany do waluty obcej pozostaje kredytem złotowym, a mechanizm indeksacyjny nie zmienia jego istoty.

W odniesieniu do wykładni art. 189 k.p.c. należy podnieść, że interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego powinien być

oceniany elastycznie, z uwzględnieniem funkcji ochronnej powództwa oraz granic prawomocności materialnej, wynikających z art. 365 w zw. z art. 366 k.p.c. Zarówno Sąd Najwyższy, jak i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (por. wyrok z 23 listopada 2023 r., C-321/22, ZL, KU, KM przeciwko Provident Polska S.A., ECLI:EU:C:2023:911) potwierdzają, że interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy istnieje niezależnie od możliwości dochodzenia roszczeń z tytułu nienależnego świadczenia. Nie można odmówić konsumentowi interesu prawnego wyłącznie z tego względu, że przysługuje mu możliwość dochodzenia świadczenia w ramach odrębnego powództwa lub podniesienia zarzutu nieważności w toku obrony procesowej (por. także wyroki Sądu Najwyższego: z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, niepubl., z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl. i postanowienie Sadu Najwyższego z 13 lipca 2023 r., I CSK 3622/22, niepubl.).

W tym stanie rzeczy należy podkreślić, że Sąd Najwyższy w ramach przedsądu wielokrotnie odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych pozwanego banku opartych na tożsamych lub zbliżonych podstawach, m.in. w postanowieniach: z 27 lutego 2025 r., I CSK 865/23; z 13 grudnia 2024 r., I CSK 534/24 i I CSK 453/24; z 18 grudnia 2024 r., I CSK 172/24; z 21 listopada 2024 r., I CSK 1472/23 i I CSK 2638/23; oraz z 10 września 2024 r., I CSK 2522/23. W celu uniknięcia zbędnych powtórzeń, należy odwołać się do uzasadnień tych orzeczeń.

W świetle powyższego, skarga kasacyjna nie spełnia przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jej przyjęcie do rozpoznania nie znajduje uzasadnienia w świetle aktualnego dorobku orzeczniczego. Skarżący nie wykazał, by w dacie orzekania istniała potrzeba ponownego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej regulacji i problematyki. Uwzględniając publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej oraz jej funkcję systemową, brak było podstaw do jej przyjęcia.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., obciążając nimi na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 99, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. stronę pozwaną, która przegrała sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]